

INTEGRAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR CU CERCETAREA ȘI PRODUCȚIA

Andrei Bordei

(absolvent al cursului postuniversitar de sociologie fără frecvență,
Academia „Ștefan Gheorghiu”)

Integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția reprezintă astăzi, un important deziderat economic și social, precum și o opțiune prioritară pentru îndeplinirea prevederilor de ansamblu ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. În elaborarea și aplicarea noii concepții și strategii politice în acest domeniu, partidul nostru pornește de la patru premise fundamentale : a. adaptarea procesului de învățămînt la necesitățile dezvoltării economico-sociale și culturale ; b. generalizarea experienței pozitive a teorie și practicii actuale a procesului de instrucție ; c. valorificarea și ridicarea pe o treaptă superioară a celor mai înaintate tradiții ale învățămîntului nostru superior, ale gândirii pedagogice românești ; d. preluarea critică a experienței celorlalte țări în direcția modernizării și perfecționării învățămîntului superior. Toate aceste premise presupun realizarea unui învățămînt calitativ superior care să valorifice, deopotrivă, baza materială existentă, resursele umane și condițiile create prin edificarea unui cadru organizatoric modern, deschis inovației. În acest context, învățămîntul superior este chemat să contribuie la transformarea științei în forță de producție și să asigure premisele integrării noilor generații în viața profesională și socială. Pentru aceasta, el trebuie să îmbine exigențele teoretico-științifice cu capacitatea de a găsi soluții concrete la problemele puse de activitatea social-economică.

În documentele programatice ale partidului a fost definit *modelul politic* al integrării și s-au stabilit direcțiile de acțiune pentru *constituirea modelului juridic* și mai ales al celui *educațional*. Dintre aceste direcții se pot menționa următoarele : a. utilizarea mai eficientă a cadrelor didactice în activitatea de cercetare științifică și pentru soluționarea unor probleme de importanță tehnică sau economică ale producției ; b. atragerea în învățămînt, în calitate de cadre didactice asociate, a unor specialiști din producție, cercetare, proiectare, aparatul de partid și de stat ; c. participarea studenților la activitatea direct productivă, la cea de cercetare și proiectare în vederea unei asinulări cât mai eficiente a viitoarelor lor sarcini profesionale ; d. extinderea activităților pe bază de contract între instituțiile de învățămînt superior și organizațiile economice, pentru rezolvarea unor probleme de producție.

În documentele de partid și de stat s-au conturat formele și modalitățile de acțiune în domeniul integrării învățămîntului cu cercetarea și producția. Astfel, conform prevederilor *Programului partidului* se subli-

niază necesitatea imbinării mai strinse a învățămîntului superior cu activitatea productivă și cea științifică, întregul proces instructiv trebuind astfel organizat „încît profesorii și studenții să participe atât la activitatea de învățămînt, cît și la cercetare și producție, facultățile devenind puternice centre de învățămînt, cercetare și producție, capabile să aducă o contribuție însemnată la dezvoltarea generală a societății”¹. Printre alte măsuri de organizare și perfecționare a învățămîntului, o importanță deosebită o prezintă *Decretul 209 din 1977* cu privire la perfecționarea învățămîntului liceal, profesional și superior care vine să creeze cadrul propice pentru edificarea unui sistem de învățămînt modern și flexibil și în plină dezvoltare. Prin deciziile elaborate cu acest prilej au fost materializate, atât pentru licee cît și pentru școli profesionale, structuri de organizare care asigură fiecărui elev, începînd cu absolvirea clasei a X-a și terminînd cu absolvirea liceului, o pregătire corespunzătoare în vederea încadrării într-un loc de muncă productivă sau într-un alt sector de activitate socială utilă.

În prezent, România se numără printre țările lumii cu un învățămînt dezvoltat, caracterizat printr-o vastă rețea de instituții școlare, gratuitatea învățămîntului de toate gradele, acordarea de burse și alte forme de sprijin material elevilor și studenților, caracterul deschis al învățămîntului, posibilitatea desfășurării învățămîntului în limba maternă, asigurarea locurilor de muncă tuturor absolvenților potrivit cu studiile efectuate. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea ținută cu ocazia deschiderii noului an școlar și universitar 1979—1980, „în întreaga țară s-a încheiat în linii generale procesul de reorganizare și așezare pe baze noi moderne a învățămîntului”². Hotărîtoare în această perioadă este acum îmbunătățirea substanțială a conținutului învățămîntului, realizarea unei calități noi, superioare în acest domeniu de activitate. Avînd în vedere faptul că, în cincinalul 1981—1985, vor fi pregătiți 1 750 000 muncitori calificați și 300 000 ingineri, tehnicieni, maiștri și alte cadre de specialitate necesare îndeplinirii obiectivelor trasate de Congresul al XII-lea în economie, știință și cultură, în toate domeniile vieții sociale, învățămîntului îi revine sarcina ca, în condițiile extinderii mecanizării, automatizării și cibernetizării producției, să asigure o astfel de calificare specialiștilor, încît aceștia să poată pune în valoare tehnica și tehnologia modernă, și să contribuie prin continua lor perfecționare la ridicarea calitativă și creșterea eficienței întregii activități economice și sociale.

Noua calitate a învățămîntului este exprimată hotărîtor în noua calitate a omului, apreciat ca „produs” educațional eficient și creativ, capabil să asimileze progresul tehnico-științific și să-l inoveze continuu. Aceasta presupune ca factorii de decizie să-și amplifice preocupările prin precizarea dinamică a direcțiilor dezvoltării socioprofesionale în raport cu ritmurile și caracteristicile progresului economic al țării, cu tendințele

¹ Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, în vol. *Congresul al XI-lea al P.C.R.*, București, Edit. politică, 1975, p. 667.

² Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntarea la Marea Adunare populară din Timișoara cu prilejul deschiderii anului școlar și universitar 1979—1980*, în lucrarea *Român a pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. 9, București, Edit. politică, 1980, p. 24.

evoluției științei, tehnicii și culturii în perioada următoare, cu sistemul de valori pe care trebuie să-l promoveze învățământul. În acest scop, pe baza prevederilor Legii educației și învățământului, au fost elaborate noi planuri de învățământ, adoptate la primul Congres al educației și învățământului. Ele materializează mai bine principiul politehnizării învățământului, al integrării lui cu cercetarea științifică, cu producția și cerințele sociale, realizarea unor proporții corespunzătoare între disciplinele generale, de specialitate și pregătirea practică. Stabilirea, în cadrul fiecărui profil, a unui trunchi comun format din disciplinele fundamentale, de cultură generală și social-politice, este menită să asigure pregătirea tinerilor într-un mod complex, să contribuie la dezvoltarea multilaterală a personalității umane, cât și la satisfacerea în condiții superioare a intereselor și cerințelor generale ale progresului societății. Sub acest aspect este deosebit de semnificativ faptul că, în învățământul superior — s-au diversificat tipurile de planuri de învățământ prin trecerea de la cel *linear* care predomina în trecut, la cele în *trepte*, *ramificate* în „Y” și chiar la planuri de tip *modular* și *interdisciplinar*.

O formă mai avansată de integrare a învățământului cu cercetarea și producția o reprezintă organizarea directă în institutele de învățământ a unor unități de producție, de cercetare și proiectare. În cuvântarea rostită la Congresul educației și învățământului tovarășul Nicolae Ceaușescu, referindu-se la sarcinile învățământului privind aplicarea în viață a Hotărârilor Congresului al XII-lea al partidului, sublinia: „Un obiectiv de cea mai mare importanță pentru perfecționarea în continuare a învățământului îl constituie legarea sa tot mai strinsă, organică cu producția și cercetarea — domenii fundamentale pentru accelerarea progresului economico-social al țării —, integrarea complexă și profundă a studiului cu activitatea practică de construcție socialistă. În acest sens este necesar să se acționeze mai susținut pentru îmbunătățirea practicii elevilor și studenților. În timpul practicii în întreprinderi, ca și în atelierelor din cadrul instituțiilor de învățământ, elevii și studenții să participe efectiv, în mod organizat, la activitatea de producție, ca orice muncitor sau specialist, pentru ca la absolvire să se poată încadra rapid, cu bune rezultate, în activitatea unităților noastre economice și sociale”³.

Înscrind-se în ansamblul proceselor definitorii pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, procesul integrării corespunde pe deplin cerințelor obiective ale etapei actuale și reprezintă o necesitate a progresului general al societății noastre. Caracterul obiectiv al necesității integrării decurge atât din procesele interne ale sistemului de învățământ, cât și din corelațiile externe ale acestora, în special cu producția și cu cercetarea științifică. Având în vedere rolul principal care revine factorului uman în ansamblul proceselor economice și sociale, în creșterea eficienței activității și în ridicarea ei calitativă, învățământul ca principal „furnizor” de forță de muncă nu se poate menține într-o stare de „izolare”, ci trebuie să-și centreze toate procesele pe axa unui răspuns optim la cerințele complexe și dinamice ale activității productive și să „prelucreze” specific cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale culturii

³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare la Congresul educației și învățământului*, București, Edit. politică, 1980, p. 14.

contemporane. În același timp, modelul dezvoltării multilaterale a socialismului în țara noastră, definit ca atare în documentele de partid, presupune o continuă armonizare între domeniile vieții sociale, formele de învățămînt și practica socială în cadrul unui sistem, complex, pe deplin structurat. Pe această linie, fiecare dintre subsistemele integrării învățămîntului cu cercetarea și producția trebuie conceput, structurat și dinamizat în interacțiune cu altele, și evaluat pe baza unui proces aprofundat de analiză și diagnoză. Desfășurarea unor cercetări sociologice în această direcție, privind perfecționarea procesului de integrare în învățămînt-cercetare-producție la Academia de Studii Economice din București, au permis, evidențierea cîtorva direcții de acțiune, specifice în mare măsură și altor instituții de învățămînt, cu profil similar :

1. revederea conținutului tuturor programelor analitice, urmărindu-se aprofundarea problemelor majore ale economiei actuale românești, abordarea realistă a unor situații concrete ce apar în economia națională și internațională, receptivitatea față de nou și evitarea suprapunerilor ori a paralelismelor, asigurarea unei pregătiri juridice în concordanță cu cerințele exercitării funcțiilor economice (cunoașterea legislației ce reglementează raporturile dintre unitățile socialiste, contractele economice, raporturile de muncă, regimul răspunderilor privind gestiunea patrimonială etc.);

2. cuprinderea în întreaga desfășurare a procesului de învățămînt a principiilor noului mecanism economic, al autoconducerii și al autogestunii, al eficienței economice, al noii calități;

3. organizarea periodică a unor consfătuiri de lucru cu ministerele, centralele, întreprinderile, instituțiile și institutele de cercetare din Capitală, angrenate în procesul de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția, în scopul găsirii celor mai bune soluții pentru îmbunătățirea organizării și desfășurării practicii în producție a studenților, pentru creșterea eficienței acesteia;

4. asigurarea unui înalt nivel de realizare a cercetărilor fundamentale precum și a celor aplicative pe bază de contracte, avînd drept obiectiv problemele prioritare ale domeniului științelor economice, precum : creșterea eficienței economice a producției, perfecționarea organizării producției și a muncii în unitățile productive, perfecționarea mecanismului economico-financiar, planificarea și prognoza economiei naționale, creșterea eficienței cooperării internaționale, ridicarea nivelului de trai și al calității vieții etc.;

5. în vederea sporirii eficienței cercetării științifice, facultățile și catedrele vor trebui să extindă colaborarea multi- și interdisciplinară — sociologică, economică și politică —, în colective mixte, în scopul valorificării cît mai bune a potențialului de cercetare și al conducerii forțelor spre teme majore. Cercetarea sociologică a scos în evidență caracterul unilateral al abordărilor îngust-economiste care adesea pun în paranteză factorul uman decisiv în realizarea unei activități economico-sociale eficiente;

6. necesitatea conceperii și realizării unor programe de integrare unitare, care să angajeze realizarea unor obiective comune de către mai multe facultăți și catedre, într-o perspectivă de cooperare interdisciplinară și prin antrenarea mai eficientă a întregului potențial uman și material;

7. extinderea cadrului de cooperare în realizarea integrării cu factori din afara institutelor, atât în ceea ce privește problematica teoretică a cercetării științifice, cât și instituirea unor forme de colaborare cu specialiști din diferite discipline;

8. în sfârșit, este necesară stimularea, ca atare, a cercetărilor interdisciplinare asupra procesului de integrare și valorificare a rezultatelor lor în optimizarea practică a acestui proces.

„Există toate condițiile — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca școala românească să-și îndeplinească cu succes aceste sarcini importante. Avem o orientare clară, științific fundamentată, precum și o organizare corespunzătoare; esențiale sînt acum aplicarea fermă a hotărîrilor adoptate, a prevederilor Legii educației și învățămîntului, lichidarea neîntîrziată a neajunsurilor care mai există, perfecționarea continuă a procesului de învățămînt în pas cu cele mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice, cu cerințele curente ale societății noastre”⁴.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Congresul educației și învățămîntului*, București, Edit. politică, 1980, p. 13.